



■ A szemüveg is hazakerült ■ Egy köbméternyi hagyatéék ■ Készülődés a centenáriumra

Dr. Zallár Andor, a SZOTE Központi Könyvtárának igazgatója és munkatársa, Szabó Tibor tulajdonképpen kényszerűségről vállalkozott Szent-Györgyi Albert munkásságának, szegedi kapcsolatainak kutatására, és a hagyatéék gondozására. Munkájuk kezdetben elsősorban a Szegedre áttelepített egykori kolozsvári egyetem történetének feldolgozására vonatkozott, de ennek a históriának egyik *jelentős és nemzetközi viszonylatban is fontos fejezete Szent-Györgyi Albert szegedi tevékenysége és a városhoz való későbbi kötődése.* Csoda-e, ha az egyetem-történeti munka fölé nőtt a Szent-Györgyi-kutatás, s a közzelgő szeptember 16-i születési centenárium kapcsán e tevékenység fölerősödött.

Régebbi dolgozataikban föl-tárták a Nobel-díj szegedi krónikáját. Azt a nemzetközi visszhangot, amellyel 1937-ben Magyarország, Szent-Györgyi Albert és Szeged bekerült a Nobel-díjas nemzetek sorába. A stockholmi Karolina Intézet távirata 1937. október 28-án érkezett Szegedre. Így szól: „Stockholm, 1937. október 28. A Karolina Intézet tanári kara mai ülésén elhatározta, hogy az ez évi orvostudományi Nobel-díjat életani és orvostudományi működéséért Önnek ítéli, azokért a felfedezésekért, amelyek a biológiai égési folyamatokra vonatkoznak, különös tekintettel a C-vitaminra, és a fumársav-katalysisra. Gunar Holmgren, a Karolina Intézet rektora.”

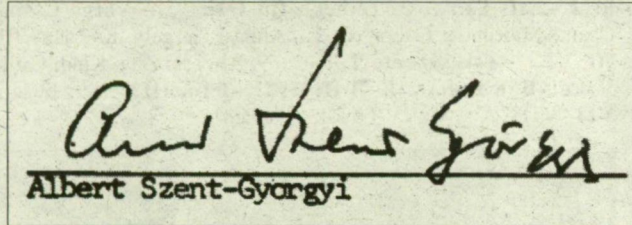
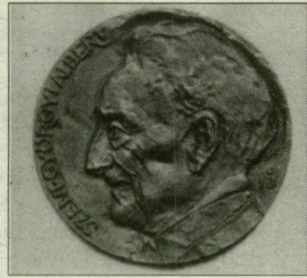
Gyors szárnyakon szállt a hír Szegeden, érkeztek telefonhívások minisztériumból, újságírók Budapestről, kollégák a városból. Pillanatok alatt nagy lelkesedés vett erőt a szegediekben, a Tisza Szállóban éppen Szigeti József hegedűművész tartott hangversenyt. A koncert szünetében terjedt el a nevezetes esemény híre, a szegedi lapok munkatársai már este fél tíz körül ott tolongtak Szent-Györgyi Rudolf tér 14. szám alatti lakásán. Többek között Liebmann Béla fotóriporter, akinek képei bejárták a magyar sajtót. Szent-Györgyi a város díszpolgára lett, majd később a Horthy Miklós Tudományegyetem rektora. A második világháborút követően jelentős politikai szerepet vállalt, majd a ritkuló politikai légkörben úgy döntött, külföldre távozik. A '40-es évek végétől Amerikában élt, megbecsült körülmények között. Hosszú évek múltán jött csak haza, amikor 1987-ben a szegedi orvostudományi egyetem díszdoktorává választotta.

A szerzőpáros már kiadott egy könyvet Szent-Györgyi Albert és Szeged címmel, valószínű erre figyelt föl az egyetem vezetése valamint a Szent-Györgyi-család, és dr. Zallár Andor a Nobel-díjas tudós özvegyének meghívására, a Soros-Alapítvány támogatásával, az elmúlt év őszén Woods Hole-ban nézhette át azt a felbecsülhetetlen értékű dokumentumanyagot, amely Szent-Györgyi Albert tudományos, politikai és humanitárius munkásságát reprezentálja. Mint dr. Zallár Andor elmondta, az eredmény minden várakozást felülmúlt. Marcia Szent-Györgyi nemcsak lehetővé tette a

Szeged Nobel-díjasa



Dr. Zallár Andor



Érmek és fotó a hagyatékból

tudós professzor életművét reprezentáló anyagok átnézését és kiválasztását, hanem fáradtságot nem kímélve segítette is a munkát. Napi 12–14 órányi munkával mintegy 35 folyó-méternyi anyagot nézett át a szegedi könyvtárigazgató, s a szelektálás nyomán egy köbméternyi dokumentum gyűlt össze szegedi címmel. Íme az özvegy által ajándékozott hagyatéék leltára:

1. 20 tekercs régi magnó-kazetta (családi és tudományos eseményekről)
2. 1 db díszdoktori öltözék (talár és süveg)

3. 14 db könyv (Szent-Györgyi-művek)

4. 1 db album (újságcikk kivágatok)

5. 2 db ktsérleti jegyzőkönyv, napló

6. 11 köteg vegyes iratmá-solat

7. 19 db fényképalbum (összesen 1675 db fényképet tartalmaz)

8. 5 csomag (193 db) külön-lenyomat

9. 290 köteg (580 db) szak-irodalmi közlemény külön-lenyomat

10. Psalmus Humanus kot-taanyag, kézirat hangfelvétellel

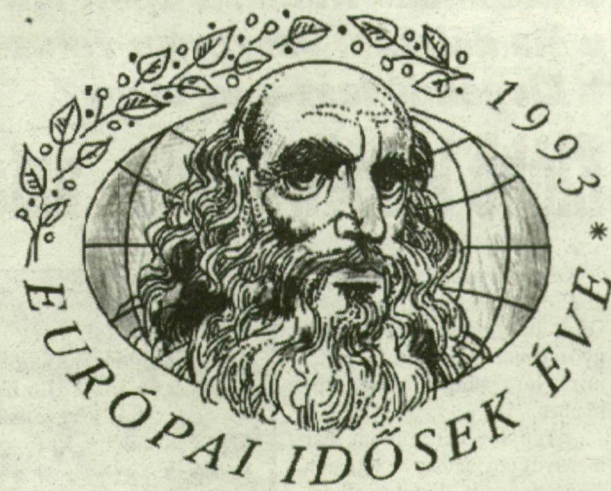
11. 27 db tudományos em-léklakett, érme.

– Meggyőződésem, hogy ez a hatalmas dokumentumanyag, amely most Szent-Györgyi Albert özvegyének jóvoltából és a Magyar Köztársaság washingtoni nagykövetségének közreműködésével Szegedre került, részint gazdagítja Szent-Györgyi Albert tudományos pályaképét és a személyiségéről kialakított portrét, részint pedig bekapcsolja Szeged városát a nemzetközi tudomány vérkeringésének újabb áramába – mondja dr. Zallár Andor. – Én nem vagyok igazából tudományos kutató. Szabó Tibor kollégámmal az *elénk bukkant lehetőségek hű krónikásai szeretnénk lenni.* Egyetemtörténettel foglalkozva irányult a kutatás reflektorfénye Szent-Györgyi Albert felé, s a múlt év őszi meghívás és a Szegedre érkezett dokumentumanyag olyan hatalmas kutatási bázist teremtett, amely hosszú távú munkára sarkall bennünket. Minden tudományos dolgozathoz, levélhez, személyes tárgyból egy különleges jellem sajátos vonzereje kap meg. Igazolva láttam, hogy kortársainak vélekedése, a legendás szegedi műhely védőernyője exportálható, hiszen Woods Hole-i kutatóközpontja is a tudomány és a humanitás fóruma, kutatók, tanítványok, barátok kikötője volt.

– Különös tapasztalatokat is szereztem. Az amerikai élet a jelen idő világa. Nem nagyon foglalkoznak múltjukkal, s mégis Szent-Györgyi emberi és tudományos hagyatékát megőrzésre méltónak ítélték. De nem hiszem, hogy ott valaki földolgozta volna ezt a hatalmas örökséget. Itthon, nálunk Szegeden, úgy gondoljuk, hogy jelenünk és jövőnk a múltból táplálkozik, így Szent-Györgyi Albert minden tudományos tette, emberi megnyilatkozása az egyetemes kultúra és tudománytörténet része. Ugyanakkor példa minden itt tanuló egyetemistának, itt tevékenykedő kutatónak, itteni tudósnak, s ezért a mi felelősségünk ébren tartani, tisztán fölmutatni Szent-Györgyi Albert egész életét és munkásságát. Élő kultusza új erőt adhat ahhoz, hogy Szeged szellemi értékeivel, tudományos eredményeivel Európa élvonalához tartozzék.

A szegedi centenáriumi ünnepekre szervezőbizottság alakult, melynek tagjai az egyetemek és a Móra Ferenc Múzeum képviselői. A tervek szerint tudományos ülést rendeznek, koncertet tartanak, sort kerítenek a Szent-Györgyi Albert-díj átadását, és a Szent-Györgyi Albert Alapítvány elismeréseinek kiosztására. Az ünnepegsorozat egyik kiemelkedő eseménye lesz a Fekete Házban megrendezendő dokumentum-kiállítás, melynek anyaga éppen a SZOTE Központi Könyvtára öngyűjteményére épül. Láthatják majd az érdeklődők a professzor szegedi időszakának dokumentumait, a Nobel-díj kapcsán készült fotókat, elismeréseket, és annak a felbecsülhetetlen értékű anyagnak legjavát, amelyek nemrégiben érkeztek meg Amerikából. A centenáriumhoz kapcsolódva a Szeged szeptemberi száma jórészt Szent-Györgyi Alberttel kapcsolatos dolgozatokat és dokumentumokat közöl. E mostani ismertetés illusztrációi is az Amerikából Szegedre került anyag válogatása.

T. L.



■ Új bélyegek Az idősek évétől az ehető gombákig

Az ENSZ az 1983-as esztendőt az Európai Idősek Évének deklarálta. Példaként idézi Simone de Beauvoir Az öregség című regényének egy passzusát: „Hagyjuk hát abba az öncsalást: a ránk leselkedő jövőben a mi életünk értelme forog kockán. Nem tudjuk, kik vagyunk, ha nem akarjuk megtudni, kik leszünk: ismerjünk hát magunkra a jövőendő öreg férfiban és asszonyban, hogy mindenestül vállalhassuk emberi sorsunkat. Tüstént nem fogadjuk majd könnyen az öregség nyomorúságát, ráeszmélünk, hogy rólunk van szó: az öregember mi vagyunk.” Az eseményhez kapcsolódik a posta alkalmi bélyege, mely egyben a Budapesten rendezendő gerontológiai világkongresszus programjához is köti-dik. A bélyegen A. Dürer Szent-Kristóf című alkotásának részlete látható, Kass János grafikusművész tervei szerint.

Ebben az évben ünnepli a MÁV fennállásának 125. évfordulóját. Az első gőzüzemű magyar vasútvonal Pest és Vác között ugyan 1846-ban nyílt meg, de az első időkben a vasútvonalak magántársaságok kezében voltak. Az évforduló alkalmából 17 forintos névértékű bélyeg jelenik meg, melyet Constantin László grafikusművész tervezett.

Mohács létezését először 1093-ban említi egy oklevél, a város fennállásának 900. évfordulójára bélyeget jelentet meg a Magyar Posta, rajzát a Mohács-on élő grafikusművész, Bosnyák Mihály készítette.

Ehető gombákat mutat be új bélyegsorozatán a Posta, a 10 forintos címetlen a rózsagú korallgomba, a 17 forintoson a trombitagomba, a 45-ös címetlen a császárgomba látható. A bélyegsört Varga Pál grafikusművész tervei alapján készítették.

